

Askerlik mükellefiyet kanununun bazı maddelerinin tadiline dair ¹/₃₇₁ numaral kanun layihası ve Milli Müdafaa Encümeni mazbatası

T. C.*Başvekâlet**Muamelat Müdürlüğü**Şube 1**Sayı ⁶/₅₆₉**10-2-929*

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Âli Askerî Şuraca ihzar ve Milli Müdafaa vekâletince teklif edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 6-2-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan askerlik mükellefiyeti kanununun bazı maddelerini muaddil kanun layihası esbabı mucibesile birlikte taktim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin işarına müsaade buyrulması rica olunur efendim.

*Başvekil**İsmet*

Esbabı mucice layihası

Biriuci madde — Askerlik mükellefiyeti kanununun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son yoklamanın temmuzdan başlayarak teşrinievvel sonunda biteceği yazılmış ve (32) inci maddede ise her kazada numara çekildikten sonra istatistik cedvelinin yapılacağı ve alt tarafının askerlik meclisi reisi ve âzaları tarafından tasdik edileceği ve işbu cetvelin yapılması ile son yoklamanın bitmiş sayılacağı tasrih olunmuştur. Esasen son yoklamanın kaza merkezlerinde askerlik meclisi tarafından ifa kılınacağına ve bir şube dairesinde müteaddit kazalar olmakla beraber askerlik meclislerinde çifte hekim de bulunacağına nazaran yoklamanın her kazada aynı tarihlerle başlayıp aynı tarihlerde bitmiş olmasına ve dört ay müddetle temadi ettirilmesine imkân olamayacağından -14- üncü maddeki mebdde ve müntehamın işbu yoklamanın çerçevesinden addi yani -23- üncü madde veçhile numara keşide ve istatistik tanzimile yoklamanın bitmiş sayılması icap edersede tefsiri muameleye mahal kalmamak üzere -14- üncü maddenin bu esasa göre tashihine mecburiyet hasıl olmuştur.

İkinci madde — Askerlik mükellefiyeti kanununun -21- inci maddesinde askerlik meclislerince asker edilenlerin sunufu muhtelifeye tefriki keyfiyeti bir encümene havale edilmiş bulunduğu halde yoklama kaçağı bulunarak ve ya esbabı saire ile mezkûr askerlik meclislerinin toplu bulundukları sırada da heyeti idarece numarasız asker edileceklerin kimler tarafından sınıflara tefrik edileceği gösterilmemiştir. Bu sebeple maddei mezkûrenin son fıkrasına bu suretle bir kayıt ilâvesi iktiza eylemiştir.

Üçüncü madde — Askerlik mükellefiyeti kanununun 35 inci maddesinin C fıkrasında ertesi seneye terki icap eden mekteplerde okumakta olup ta bu mektebi ikmal ile daha yüksek veya ihtisas mekteplerine girmek için son yoklamadan evvel dahil veya hariç memlekette lisan tahsilinde veya fabrika stajında bulunanların iş bu tahsilleri son yoklama esnasında bir mektepten madut olmadıkları için ertesi seneye terkolumnalarını icap ettirmediklerinden ve

talî veya âlî mektebi bitirerek memleket dahilinde veya haricinde daha yüksek mekteplere veya fennî sınaî müesseselere kabul zamanı olmadığından son yoklamadan evvel bu mektep veya - müesseselere giremedikleri için asker edilmeleri zarurî görülen talebenin tahsillerine devama imkân bırakmak için askerlik mükellefiyeti kanununun - 25 - inci maddesinin - C - fıkrasında âlî bir mektebi bitirdikten sonra diğer âlî bir mektebe veya ihtisas şubelerine ayrılmış, müesseselerin ve darülfünunun bir şubesini bitirdikten sonra diğer şubesine girenlerin ertesi seneye terk edilmeyeceği gösterildiği halde mektebi bitirmeksizin diğer mektebe geçenler ve keza talî bir mektebi bitirdikten veya bitirmezden akdem diğer talî bir mektebe geçenler hakkında bir kayıt konulmamıştır.

Bundan istifadeye çalışanlar görülmüştür. Binaen aleyh fikrai mezkûrenin bu esasa göre tadiline ihtiyaç hasıl olmuştur.

Dördüncü Madde — Askerlik mükellefiyeti kanununun 58 inci maddesinde ruhsatlı efrat yalnız seferberlik için çağırılacağı 10 inci maddesinin son fıkrasında ruhsatlı efrat ihtiyatta geçinceye kadar seferberlik olmadıkça tekrar muvazzaf hizmet için askere çağırılmıyacağı yazılı olduğu halde 59 uncu maddenin son fıkrası ruhsatlı efradın dahi talim ve manevre için çağırılabilceğini göstermekte olduğundan 58 ve 19 nuncu maddelere muhalif olan 59 uncu maddenin son fıkrasında yazılı (ruhsatlı ve) tabirinin tayyına lüzüm görülmüştür.

Beşinci Madde — askerlik mükellefiyeti kanununun 77 inci maddesinin birinci fıkrasında altı ay askerlik yapmış olanlara muvazzaf hizmetlerini bitirüp terhis edilecekleri zamana kadar bir kerrede veya bir kaç defada topu bir ay izin verilebileceği mezkûrdur. Hizmeti muvazzafa müddetinin sunufu muhtelif içine mütefavit olması hasebile bu sureti muâmelede müsavat temin edilememiştir. Binaen aleyh hizmeti muvazzafanın beher senesi için birer ay mezuniyet verilmesi muvafık görülerek maddei mezkûrenin ona göre tadiline mecburiyet hasıl olmuştur.

Aitüncü Madde — Askerlik mükellefiyet kanununun 78 inci maddesinin birinci fıkrasında izin alan efradın izin müddetinden yalnız bir ayı muvazzaf hizmetlerinden sayılacağı yazılıdır 78 inci madde hizmeti muvazzafanın beher senesi birer ay mezuniyet verileceği şekline göre tadil edilmiş olduğundan bu maddenin ona göre tashihi ve birde kita'atta muvazene tesisi gibi mübrem ahval ve ihtiyacat halinde Büyük Erkân Harbiye Riyasetinin muvafakatile terhis mahiyetinde olmak üzere muvazzaf hizmetleri bitmek üzere olan efrada azamî - altı ay - kadar izin verilebilmesi ve bu mezuniyetin tamamen hizmeti muvazzafadan mahsup olunması için maddeye başkaca bir fıkra ilavesine ihtiyaç görüldüğünden maddeyi mezkûreninde bu suretle tashih ve tadil olunmuş bulunduğu maruzdur.

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Karar № 42

24/IV/1928

Yüksek Reisliğe

Encümenimize havale buyrulan Bş. V. Celilenin 10 / 11 / 1929 tarihli ve 6 / 569 numaralı teskeresine merbut askerlik mükellefiyeti kanununun bazı madde ve fıkralarının tadili hakkındaki kanun layihası ile esbabı mucibe mazbatası M. M. vekâleti Ordu Dairesi Reisi Miralay İbrahim Lütfi B. in huzur ile tetkik ve müzakere olundu:

Umumî bir surette bu tadiller iki kısma ayrılarak mütalea olunabilmektedir: Birinci kısım, kanunun bazı maddelerine daha ziyade sarahat ve kat'iyet verilmesinden ve bazı maddelerinin arasındaki ufak bir tearuz veya iltibas şeklinin giderilmesinden ibarettir.

Layihanın 1,2 ve dördüncü maddeleri bu maksatları temin içindir. İkinci kısım tadilat esas kanunun şimdiye kadar yapılmış olan tatbikatından husule gelen tecrübe ile anlaşılmış lüzuma istinat etmekte ve doğrudan doğruya mükellefiyetlerin lehine bulunmaktadır.

Bununla beraber tadilat askerlik hizmetinden bir fedakârlık ta sayılamaz. Mesela layihanın

üçüncü maddesi memleket haricinde ve dahilinde tahsilde bulunanlara veya tahsil için hazırlananlara fen veya san'at müesseselerine girmek isteyenlere mühim kolaylıklar ve müsaadeler gösterilmektedir. keza layihanın beşinci maddesinde efrada verilecek izin müddeti hizmet müddetine göre yani adalet esasına muvafık bir surette , artırılmaktadır.

Vekâletin esbabı mucibe mazbatasında bu suretle tadil edilen maddelere dair yazılan esbap ve verilen şifahi izahat encümenimizce de şayanı kabul bulunmuştur.

Ancak layihanın esasının kabulüne karar verilmekle beraber ismi yeniden konmuş ve noksan bir madde ilâve edilerek bazı maddelerin de şekle ait tadilat yapılmış olduğu maruzdur efendim.

Âza	Âza	Kâ.	M. M.	Reis
Abdülhak	B. Lutfi	Nuhiddin Nami	İhsan	Naci
		Âza	Âza	Âza
		A. Samih	Kâzım	S. Müfit

Hükümetin teklifi

Kanun lâyihası

BİRİNCİ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun 14 üncü maddesinin sonu yoklamayı tarif eden ikinci fıkrasındaki (temmuzun birinci gününden başlayarak teşrini evel sonuna bitmek üzere) cümlesi (her askerlik dairesi dahilinde temmuzun birinci gününden teşrini evel sonuna kadar devam eden müddet içinde bitmek üzere) suretinde tadil ve tashih olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun 21 inci maddesinin sonuna berveçhi ati bir fıkra ilâve olunmuştur.

(Heyeti idare kararıle numarasız asker edilenlerin sınıflarının tayini mıntakasinda bulunduqları kol ordulara aittir)

ÜÇÜNCÜ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun -35- inci maddesinin (C) fıkrasındaki (memleket harici mekteblerde okumakta oldukları anlaşılanlar) cümlesinden sonra (memleket dahilinde veya haricinde

Encümenin tadili

1111 Numaralı askerlik mükellefiyeti kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun layihası

BİRİNCİ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir :

Askerrlik çağına girenlerin asker kütüğüne yazılanları ve sağlık ye sağlamlıkları ile okuyup yazmaları ve tahsil dereceleri, sanatleri ve nerelerde bulundukları hakkında yapılacak tétkikata (yoklama) denir. Askerlik çağına girenlerden yoklama devresinde bulunanlar, biri yirmi yaşlarına girdikleri senenin ikinci kânu' nunun birinci gününden başlayarak haziran sonunda bitmek üzere (ilk yoklama), diğeri her askerlik dairesi dahilinde temmuzun birinci gününden teşrini evvelin sonuna kadar devam eden müttet içinde bitmek üzere son yoklama) adlı iki yoklamaya tabi tutulurlar. bu yoklamalar yapılırken ruhsath efrat ile ihtiyatların da yoklamaları yapılır.

İKİNCİ MADDE — mezkur kanunun 21 inci maddesine şu fıkra ilâve olunmuştur.

(İdare Heyeti kararıle numaresız asker edilenlerin sınıflarının tayini, askerlik meclisleri münakit bulunmadığı zamanlarda mıntakasinda bulun ukları kol orduya aittir .

ÜÇÜNCÜ MADDE — Mezkûr kanunun 55 inci maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir.

Askeri mekteplerle, nizamname ve talimatnamelerine nazaran devam mecburiyeti olan

tâlî veya âlî bir mektebi bitirerek daha yüksek bir mektebe veya hariçde fennî ve sınaî müesseselere girmek için dahil ve hariçde lisan tahsilinde veya sıtajlarda bulunanların geçirdikleri zaman tahsilden maduttur.

Son yoklaması sırasında tâlî veya âlî bir mektebi bitirerek memleketin dahilinde veya haricinde daha yüksek mekteplere veya fennî sınaî müesseselere kabul zamani olmadığından dolayı girememiş olanlar o sene içinde girerek vesaiki lazimeyi gönderdikleri takdirde askerlik muameleleri idare heyetlerince irtesi neyeye terk suretinde tashih olunmuştur.

Mezkûr maddenin (C) fıkrasındaki (âlî mektebi bitirdikten sonra diğer bir âlî mektebe) cümlesinden sonra (veya bir tâlî mektebi bitirdikten sonra diğer bir tâlî mektebe girenler) cümlesi ilâve olunmuştur.

resmî ve yüksek mektepler, liseler ve orta mekteplerde ve tâlî meslek mekteplerinde veya bu derecede olduğu Maarif Vekâletinden veya emînliklerinden ve müdürlüklerinden tasdik olunan hususî ve ecnebî mekteplerde ve keza lik aynı evsafda bulundukları Maarif Vekâletince müsaddak memleket harıcı mekteplerde okumakta oldukları anlaşılan ve memleket dahilinde veya haricinde tâlî veya âlî bir mektebi bitirerek daha yüksek mektebe veya hariçde daha yüksek fennî ve sınaî müesseselere girmek için alâkadar vekâletlere muayyen olan müddetle dahil veya hariçde lisan tahsilinde veya sıtajda bulunanlar, son yoklamaları sırasında tâlî veya âlî bir mektebi bitirerek memleket dahilinde ve haricinde daha yüksek mekteplere veya fennî ve ya sınaî müesseselere kabul zamanı olmadığından dolayı girememiş olanlar o sene içinde girerek vesaiki lazimeyi gönderdikleri takdirde bunların ertesi seneye terkleri ancak yirmi dokuz yaşını bitirinceye kadar uzar. Bu yaşa kadar tahsillerini bitirmemiş olanlar, iki sene üst üste sınıf geçmeyenler, âlî bir mektebi bitirdikten sonra diğer âlî bir mektebe veya bir tâlî mektebi bitirdikten sonra diğer bir tâlî mektebe girenler, veya ihtisas şubelerine ayrılmış müesseselerin ve darülfünunun bir şubesini bitirdikten sonra diğer şubelerine girenler ertesi seneye terkedilmeyip asker edilirler. İş bu talebenin derslerine muntazamen devam etmesi şartı ile tahsil saatleri haricinde memuriyet, vazife, san'at, ticaret ve ziraatle iştigalleri tecillerine mani değildir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun 58 inci maddesinin birinci fıkrası sonundaki (ruhsatlı efrat, yalnız seferberlik için çağırılır) cümlesi tayyedilmiş ve maddenin baş tarafına ihtiyat kelimesinden evvel (ruhsatlı ve) kelimesi ilâve edilmiştir. Ve 59 uncu maddenin son fıkrasının satır başından (ruhsatlı ve) kelimesi kaldırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Mezkûr kanunun 58 inci maddesi şu suretle tadil edilmiştir:

İhtiyat efrat seferberlik, asayiş ve ya talim ve manevre için sınıf ihtiyacına göre tamamen ve kısmen çağırılırlar.

Usta efrat, ihtiyata gçtikleri tarihten itibaren her iki senede bir talim ve manevre için çağırılabilirler. Bunlar için her defasında talim ve manevre müddeti bir buçuk ayı geçmez. Hiç silah altına alınmamış efrat altı ay müddetle ve silah altına alınmış efrattan altı aydan eksik talim ve terbiye görmüş olanlar altı ayı tamamlamak üzere lüzum ve imkân oldukça silâh altına alınabilirler.

Keza meskûr kanunun 59 uncu maddesinin

BEŞİNCİ MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun 77 inci maddesinin birinci fıkrasından sonraki (altı ay askerlik yapmış olanlardan itibaren aşağısı) yerine (hizmeti askeriyeleri bir buçuk sene olan sınıflara bir ay, iki sene olan sınıflara bir buçuk ay, iki buçuk sene olan sınıflara iki ay, üç sene olan sınıflara iki buçuk ay izin verilebilir.

Şukadar ki bir sene zarfında verilen izin müddetinin mecmuu bir ayı geçemez) suretinde tashih olunmuştur.

ALTINCI MADDE — Askerlik mükellefiyeti kanununun -78- inci maddesinin birinci fıkrasında (izin alan efradın izin müddetlerinden her sene yalnız birer ayı muvazzaf hizmetlerinden sayılır. Bir aydan fazla izinlerin hizmeti muvazzafadan sayılabilmesi Büyük Erkânı Harbiye Riyasetinin muvafakati ve M. Müdafaa Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararla verilen umumî mahiyetteki izinlere aittir) fıkrası ilave edilmiştir.

son fıkrası şu suretle tadil edilmiştir:

İhtiyat efradın talim ve manevre için celbi muvazzaf efrat gibi yapılır. Dahili asayiş için celpleri seferberlik ahkûmına tabidir.

BEŞİNCİ MADDE — Meskûr kanunun 77 inci maddesi şu vechile tadil olunmuştur:

Muvazzaf hizmetini yapmak üzere kıtaat ve müessesata girmiş olan efrada askerlikleri altı ay geçmedikçe ve cezalı efrada, cezaları müddetini ikmal etmedikçe izin verilmez. Altı ay askerlik yapmış olanlara bir buçuk senelik hizmet sınıflarında bir ay, iki senelikte bir buçuk ay, iki buçuk seneliklerde iki ay ve üç seneliklerde iki buçuk ay izin verilebilir.

Şu kadar ki bir sene zarfında verilen izin müddetinin mecmuu bir ayı geçmez. Bu müddetten fazla izin ile altı ayı tamamlamamışlardan fevkalade mazeretleri olduğu anlaşılanlara izin verebilmek hakkı Kolordu ve daha yüksek makamlara aittir.

Gerek izinli ve gerek teptilhavaya gönderilecek efrada ne kadar izinli veya teptilhavalı olduklarını gösterir, kıt'a ve müessese Kumandanlarınca ellerine teskere verilmekle beraber keyfiyeti başkaca askerlik şubelerine de yazılır ve şubeler de bu gibileri izinli ve teptilhavalı defterlerine yazarlar ve müddetleri bitince kıt'alarına sevkederler.

ALTINCI MADDE — Meskûr kanunun 78 inci maddesi şu şekilde tadil edilmiştir:

Muvazzaflardan teptilhavaya gidenlerin teptilhava müddetleri üç ay veya daha ziyade olduğu veya temdit veya tekrar ile üç ayı geçtiği halde müddetin üç aya kadar (dahil) olan kısmı veya izin alan efradın izin müddetlerinden her sene yalnız bir ayı muvazzaf hizmetlerinden sayılır. Bir aydan fazla izinlerin muvazzaf hizmetten sayılabilmesi Büyük Erkânı Harbiye Riyasetinin muvafakati ve M. M. Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararla verilen umumî mahiyetteki izinlere aittir. Muvazzaf hizmetlerini bitirmiş oldukları halde görülen lüzum üzerine terhisleri geciktirilmiş olanlara ruhsatlı ve ihtiyat ve cezalı efrattan teptilhavaya gidenlerin ve izin alanların teptilhava ve izin müddetleri, ne kadar olursa olsun tamamilen hizmet ve cezalarından sayılır.

Hazarda üç aydan az teptilhava alanların

kıt'alarile irtibatları kesilmez, yalnız müddetleri ne olursa olsun teptilhavaları hitamında muvazzaflık müddetlerinin ikmaline altı aydan az kalmış olanlar mukim bulundukları şubelerinin mensup oldukları Kolordu emrine verilirler.

YEDİNCİ MADDE — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

YEDİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir .

SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

6-2-1929

Da. V.	M. M. V.	Ad. V	BşV.
Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Mahmut Esat	İsmet

Na. V.	Mf. V.	Ma. V.	Ha. V.
Recep	İsmet	Ş. Saracoğlu	T. Rüştü

S. İ. M. V.	İk. V.
İctimada bulunmadı	M. Rahmi

